O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI OLIY TA'LIM, FAN VA INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI

TOSHKENT DAVLAT TIBBIYOT UNIVERSITETI CHIRCHIQ FILIALI

Davolash fakulteti

Umumiy gigiyena kafedrasi

«Ekologiya» fanidan

REFERAT

Mavzu: «Ekologiya va atrof-muhitni muhofaza qilishning dolzarb masalalari»

Bajardi: Aliyev Valijon

Guruh: 301-guruh

Qabul qildi: dots. Karimov A.B.

Chirchiq – 2026

REJA

KIRISH 3
1. Ekologik tizimlar va ularning tuzilishi 4
1.1. Ekotizimning tarkibiy qismlari 4
1.2. Moddalarning biogeokimyoviy aylanishi 5
2. Atrof-muhit ifloslanishi va uning oqibatlari 7
2.1. Atmosfera havosining ifloslanishi 7
2.2. Muhofaza qilish choralari 8
XULOSA 11
FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR 12

KIRISH

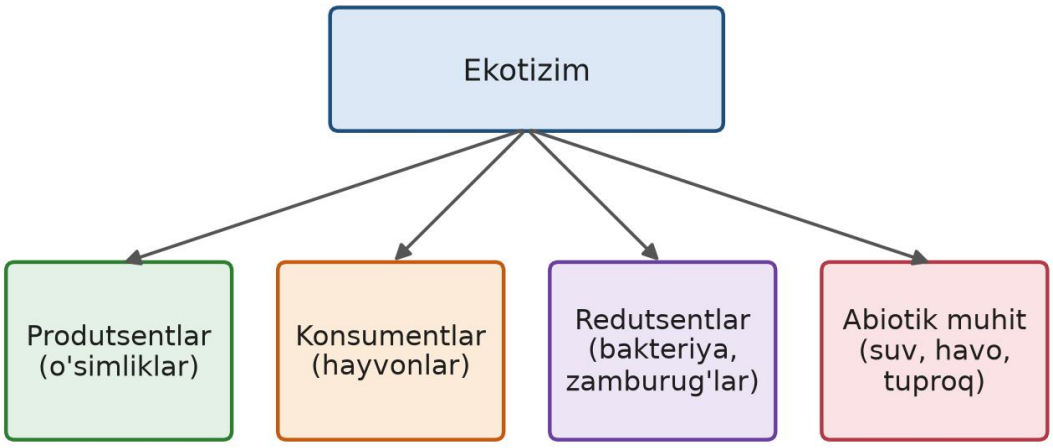
Ekologik tizimlar tirik organizmlar va ularni o'rab turgan jonsiz muhitning o'zaro bog'liq majmuasi bo'lib, ularda modda va energiya uzluksiz aylanadi. Har bir ekotizimda produtsentlar, konsumentlar va redutsentlar o'ziga xos vazifani bajaradi. Produtsentlar quyosh energiyasini kimyoviy energiyaga aylantiradi, konsumentlar uni oziq zanjiri bo'ylab uzatadi, redutsentlar esa organik qoldiqlarni parchalab, moddalarni qayta aylanishga qaytaradi. Shu sababli ekotizim barqarorligi uning barcha bo'g'inlari muvozanatiga bog'liq. Ekologik tizimlar tirik organizmlar va ularni o'rab turgan jonsiz muhitning o'zaro bog'liq majmuasi bo'lib, ularda modda va energiya uzluksiz aylanadi. Har bir ekotizimda produtsentlar, konsumentlar va redutsentlar o'ziga xos vazifani bajaradi. Produtsentlar quyosh energiyasini kimyoviy energiyaga aylantiradi, konsumentlar uni oziq zanjiri bo'ylab uzatadi, redutsentlar esa organik qoldiqlarni parchalab, moddalarni qayta aylanishga qaytaradi. Shu sababli ekotizim barqarorligi uning barcha bo'g'inlari muvozanatiga bog'liq.

Ekologik tizimlar tirik organizmlar va ularni o'rab turgan jonsiz muhitning o'zaro bog'liq majmuasi bo'lib, ularda modda va energiya uzluksiz aylanadi. Har bir ekotizimda produtsentlar, konsumentlar va redutsentlar o'ziga xos vazifani bajaradi. Produtsentlar quyosh energiyasini kimyoviy energiyaga aylantiradi, konsumentlar uni oziq zanjiri bo'ylab uzatadi, redutsentlar esa organik qoldiqlarni parchalab, moddalarni qayta aylanishga qaytaradi. Shu sababli ekotizim barqarorligi uning barcha bo'g'inlari muvozanatiga bog'liq.

1. Ekologik tizimlar va ularning tuzilishi

1.1. Ekotizimning tarkibiy qismlari

Ekologik tizimlar tirik organizmlar va ularni o'rab turgan jonsiz muhitning o'zaro bog'liq majmuasi bo'lib, ularda modda va energiya uzluksiz aylanadi. Har bir ekotizimda produtsentlar, konsumentlar va redutsentlar o'ziga xos vazifani bajaradi. Produtsentlar quyosh energiyasini kimyoviy energiyaga aylantiradi, konsumentlar uni oziq zanjiri bo'ylab uzatadi, redutsentlar esa organik qoldiqlarni parchalab, moddalarni qayta aylanishga qaytaradi. Shu sababli ekotizim barqarorligi uning barcha bo'g'inlari muvozanatiga bog'liq. Ekologik tizimlar tirik organizmlar va ularni o'rab turgan jonsiz muhitning o'zaro bog'liq majmuasi bo'lib, ularda modda va energiya uzluksiz aylanadi. Har bir ekotizimda produtsentlar, konsumentlar va redutsentlar o'ziga xos vazifani bajaradi. Produtsentlar quyosh energiyasini kimyoviy energiyaga aylantiradi, konsumentlar uni oziq zanjiri bo'ylab uzatadi, redutsentlar esa organik qoldiqlarni parchalab, moddalarni qayta aylanishga qaytaradi. Shu sababli ekotizim barqarorligi uning barcha bo'g'inlari muvozanatiga bog'liq.

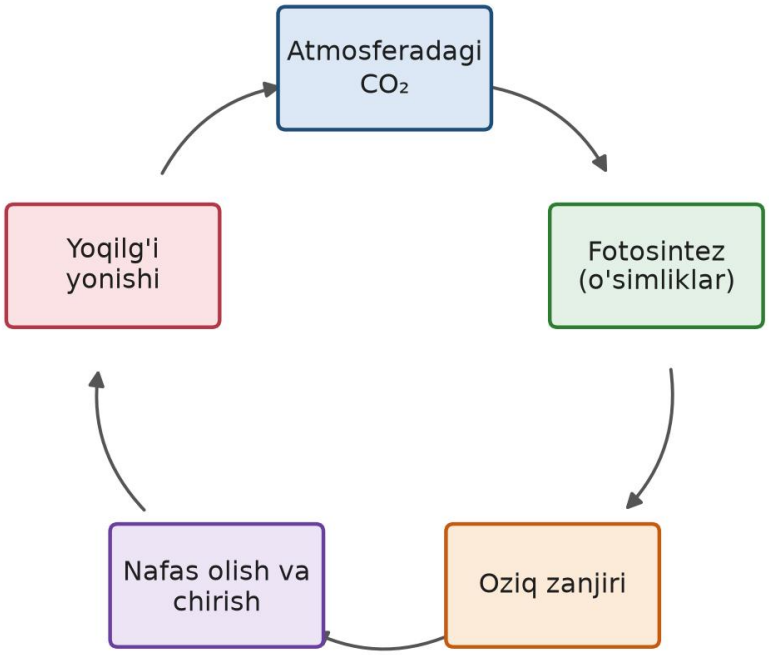
1-rasm. Ekotizimning tarkibiy qismlari

Ekologik tizimlar tirik organizmlar va ularni o'rab turgan jonsiz muhitning o'zaro bog'liq majmuasi bo'lib, ularda modda va energiya uzluksiz aylanadi. Har bir ekotizimda produtsentlar, konsumentlar va redutsentlar o'ziga xos vazifani bajaradi. Produtsentlar quyosh energiyasini kimyoviy energiyaga aylantiradi,

konsumentlar uni oziq zanjiri bo'ylab uzatadi, redutsentlar esa organik qoldiqlarni parchalab, moddalarni qayta aylanishga qaytaradi. Shu sababli ekotizim barqarorligi uning barcha bo'g'inlari muvozanatiga bog'liq.

1.2. Moddalarning biogeokimyoviy aylanishi

Ekologik tizimlar tirik organizmlar va ularni o'rab turgan jonsiz muhitning o'zaro bog'liq majmuasi bo'lib, ularda modda va energiya uzluksiz aylanadi. Har bir ekotizimda produtsentlar, konsumentlar va redutsentlar o'ziga xos vazifani bajaradi. Produtsentlar quyosh energiyasini kimyoviy energiyaga aylantiradi, konsumentlar uni oziq zanjiri bo'ylab uzatadi, redutsentlar esa organik qoldiqlarni parchalab, moddalarni qayta aylanishga qaytaradi. Shu sababli ekotizim barqarorligi uning barcha bo'g'inlari muvozanatiga bog'liq.

2-rasm. Uglerodning tabiatda aylanishi

Ekologik tizimlar tirik organizmlar va ularni o'rab turgan jonsiz muhitning o'zaro bog'liq majmuasi bo'lib, ularda modda va energiya uzluksiz aylanadi. Har bir ekotizimda produtsentlar, konsumentlar va redutsentlar o'ziga xos vazifani bajaradi. Produtsentlar quyosh energiyasini kimyoviy energiyaga aylantiradi, konsumentlar uni oziq zanjiri bo'ylab uzatadi, redutsentlar esa organik qoldiqlarni

parchalab, moddalarni qayta aylanishga qaytaradi. Shu sababli ekotizim barqarorligi uning barcha bo'g'inlari muvozanatiga bog'liq. Ekologik tizimlar tirik organizmlar va ularni o'rab turgan jonsiz muhitning o'zaro bog'liq majmuasi bo'lib, ularda modda va energiya uzluksiz aylanadi. Har bir ekotizimda produtsentlar, konsumentlar va redutsentlar o'ziga xos vazifani bajaradi. Produtsentlar quyosh energiyasini kimyoviy energiyaga aylantiradi, konsumentlar uni oziq zanjiri bo'ylab uzatadi, redutsentlar esa organik qoldiqlarni parchalab, moddalarni qayta aylanishga qaytaradi. Shu sababli ekotizim barqarorligi uning barcha bo'g'inlari muvozanatiga bog'liq.

1-jadval

Asosiy biogeokimyoviy sikllar

Sikl	Asosiy zaxira	Asosiy jarayon
Uglerod	Atmosfera, okean	Fotosintez, nafas olish
Azot	Atmosfera	Azot fiksatsiyasi
Fosfor	Tog' jinslari	Nurash, cho'kish

2. Atrof-muhit ifloslanishi va uning oqibatlari

2.1. Atmosfera havosining ifloslanishi

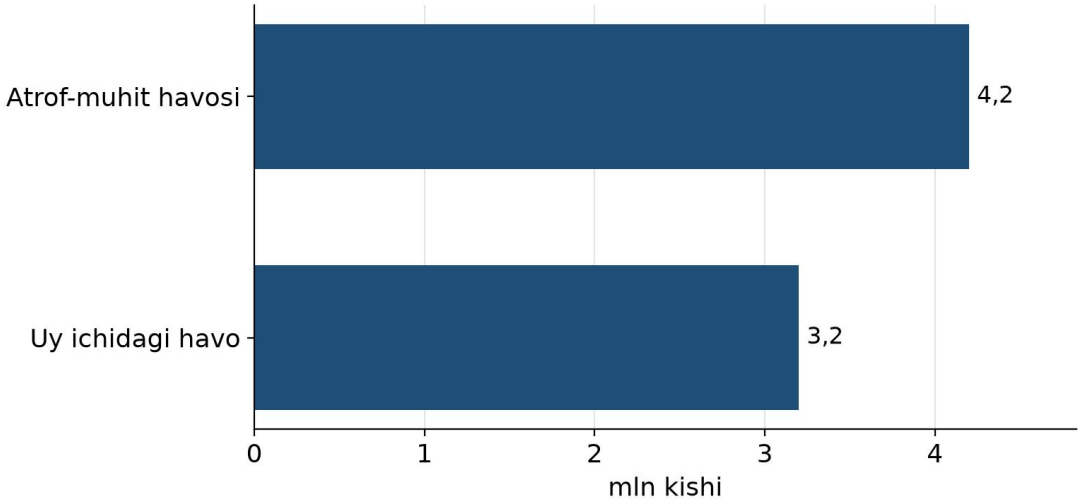
Ekologik tizimlar tirik organizmlar va ularni o'rab turgan jonsiz muhitning o'zaro bog'liq majmuasi bo'lib, ularda modda va energiya uzluksiz aylanadi. Har bir ekotizimda produtsentlar, konsumentlar va redutsentlar o'ziga xos vazifani bajaradi. Produtsentlar quyosh energiyasini kimyoviy energiyaga aylantiradi, konsumentlar uni oziq zanjiri bo'ylab uzatadi, redutsentlar esa organik qoldiqlarni parchalab, moddalarni qayta aylanishga qaytaradi. Shu sababli ekotizim barqarorligi uning barcha bo'g'inlari muvozanatiga bog'liq.

3-rasm. Sanoat korxonasidan chiqayotgan tutun

Ekologik tizimlar tirik organizmlar va ularni o'rab turgan jonsiz muhitning o'zaro bog'liq majmuasi bo'lib, ularda modda va energiya uzluksiz aylanadi. Har bir ekotizimda produtsentlar, konsumentlar va redutsentlar o'ziga xos vazifani bajaradi. Produtsentlar quyosh energiyasini kimyoviy energiyaga aylantiradi, konsumentlar uni oziq zanjiri bo'ylab uzatadi, redutsentlar esa organik qoldiqlarni parchalab, moddalarni qayta aylanishga qaytaradi. Shu sababli ekotizim

barqarorligi uning barcha bo'g'inlari muvozanatiga bog'liq. Ekologik tizimlar tirik organizmlar va ularni o'rab turgan jonsiz muhitning o'zaro bog'liq majmuasi bo'lib, ularda modda va energiya uzluksiz aylanadi. Har bir ekotizimda produtsentlar, konsumentlar va redutsentlar o'ziga xos vazifani bajaradi. Produtsentlar quyosh energiyasini kimyoviy energiyaga aylantiradi, konsumentlar uni oziq zanjiri bo'ylab uzatadi, redutsentlar esa organik qoldiqlarni parchalab, moddalarni qayta aylanishga qaytaradi. Shu sababli ekotizim barqarorligi uning barcha bo'g'inlari muvozanatiga bog'liq.

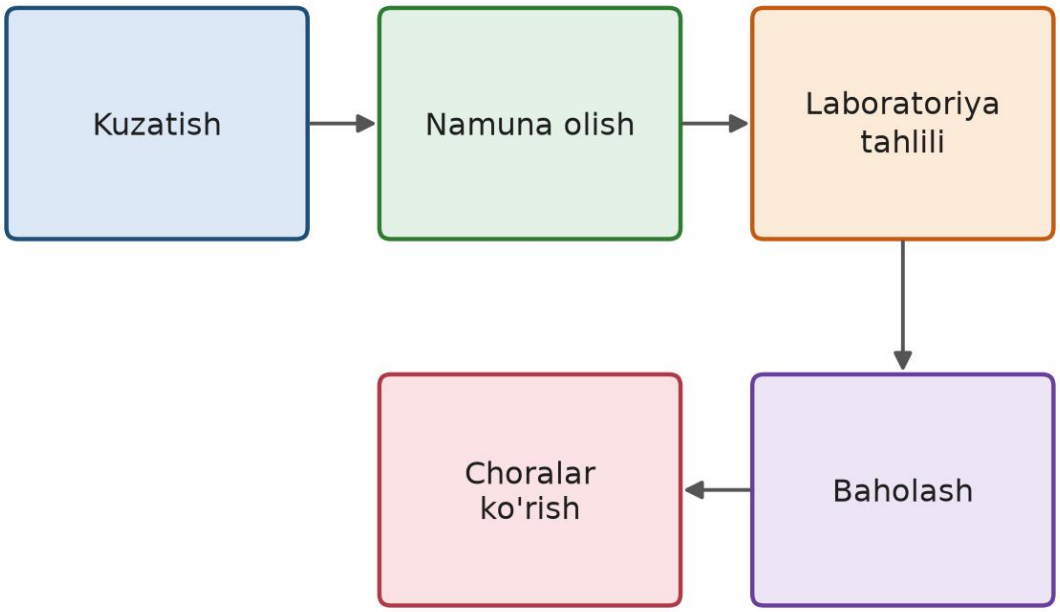
4-rasm. Havo ifloslanishi sababli erta o'limlar (yiliga)
Manba: Jahon sog'liqni saqlash tashkiloti (JSST), 2022

Ekologik tizimlar tirik organizmlar va ularni o'rab turgan jonsiz muhitning o'zaro bog'liq majmuasi bo'lib, ularda modda va energiya uzluksiz aylanadi. Har bir ekotizimda produtsentlar, konsumentlar va redutsentlar o'ziga xos vazifani bajaradi. Produtsentlar quyosh energiyasini kimyoviy energiyaga aylantiradi, konsumentlar uni oziq zanjiri bo'ylab uzatadi, redutsentlar esa organik qoldiqlarni parchalab, moddalarni qayta aylanishga qaytaradi. Shu sababli ekotizim barqarorligi uning barcha bo'g'inlari muvozanatiga bog'liq.

2.2. Muhofaza qilish choralari

Ekologik tizimlar tirik organizmlar va ularni o'rab turgan jonsiz muhitning o'zaro bog'liq majmuasi bo'lib, ularda modda va energiya uzluksiz aylanadi. Har bir ekotizimda produtsentlar, konsumentlar va redutsentlar o'ziga xos vazifani

bajaradi. Produtsentlar quyosh energiyasini kimyoviy energiyaga aylantiradi, konsumentlar uni oziq zanjiri bo'ylab uzatadi, redutsentlar esa organik qoldiqlarni parchalab, moddalarni qayta aylanishga qaytaradi. Shu sababli ekotizim barqarorligi uning barcha bo'g'inlari muvozanatiga bog'liq.

5-rasm. Ekologik monitoring bosqichlari

- Chiqindilarni qayta ishlash
- Qayta tiklanuvchi energiya
- Yashil hududlarni kengaytirish

Ekologik tizimlar tirik organizmlar va ularni o'rab turgan jonsiz muhitning o'zaro bog'liq majmuasi bo'lib, ularda modda va energiya uzluksiz aylanadi. Har bir ekotizimda produtsentlar, konsumentlar va redutsentlar o'ziga xos vazifani bajaradi. Produtsentlar quyosh energiyasini kimyoviy energiyaga aylantiradi, konsumentlar uni oziq zanjiri bo'ylab uzatadi, redutsentlar esa organik qoldiqlarni parchalab, moddalarni qayta aylanishga qaytaradi. Shu sababli ekotizim barqarorligi uning barcha bo'g'inlari muvozanatiga bog'liq. Ekologik tizimlar tirik organizmlar va ularni o'rab turgan jonsiz muhitning o'zaro bog'liq majmuasi bo'lib, ularda modda va energiya uzluksiz aylanadi. Har bir ekotizimda produtsentlar, konsumentlar va redutsentlar o'ziga xos vazifani bajaradi. Produtsentlar quyosh energiyasini kimyoviy energiyaga aylantiradi, konsumentlar uni oziq zanjiri

bo'ylab uzatadi, redutsentlar esa organik qoldiqlarni parchalab, moddalarni qayta aylanishga qaytaradi. Shu sababli ekotizim barqarorligi uning barcha bo'g'inlari muvozanatiga bog'liq.

XULOSA

Ekologik tizimlar tirik organizmlar va ularni o'rab turgan jonsiz muhitning o'zaro bog'liq majmuasi bo'lib, ularda modda va energiya uzluksiz aylanadi. Har bir ekotizimda produtsentlar, konsumentlar va redutsentlar o'ziga xos vazifani bajaradi. Produtsentlar quyosh energiyasini kimyoviy energiyaga aylantiradi, konsumentlar uni oziq zanjiri bo'ylab uzatadi, redutsentlar esa organik qoldiqlarni parchalab, moddalarni qayta aylanishga qaytaradi. Shu sababli ekotizim barqarorligi uning barcha bo'g'inlari muvozanatiga bog'liq. Ekologik tizimlar tirik organizmlar va ularni o'rab turgan jonsiz muhitning o'zaro bog'liq majmuasi bo'lib, ularda modda va energiya uzluksiz aylanadi. Har bir ekotizimda produtsentlar, konsumentlar va redutsentlar o'ziga xos vazifani bajaradi. Produtsentlar quyosh energiyasini kimyoviy energiyaga aylantiradi, konsumentlar uni oziq zanjiri bo'ylab uzatadi, redutsentlar esa organik qoldiqlarni parchalab, moddalarni qayta aylanishga qaytaradi. Shu sababli ekotizim barqarorligi uning barcha bo'g'inlari muvozanatiga bog'liq.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. O'zbekiston Respublikasining «Tabiatni muhofaza qilish to'g'risida»gi Qonuni. — Toshkent, 1992.

2. Odum Yu. Ekologiya. — Moskva: Mir, 1986.

3. Jahon sog'liqni saqlash tashkiloti. Air quality and health. — who.int, 2022.